

Nr 22

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till byamännen i Vitsaniemi by för bestridande av rättegångskostnad jämte motioner.

I propositionen nr 58 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 8 mars 1968, föreslagit riksdagen att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 under nionde huvudtiteln till Bidrag för bestridande av rättegångskostnad i visst mål anvisa ett anslag av 140 000 kr.

I propositionen föreslås att bidrag av statsmedel om 140 000 kr. skall utgå till byamännen i Vitsaniemi by till deras rättegångskostnader i det s. k. Vitsaniemimålet. Byamännens skuld på 88 052: 30 kr. till staten för deras kostnader i målet förutsätts bli efterskänkt av Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner, nämligen *dels* de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 10 av herr *Wanhainen m. fl.* och II: 12 av herr *Lindberg m. fl.* vari hemställts att riksdagen måtte besluta att efterskänka kronans fordran för ersättning för rättegångskostnader i målet, 88 052 kronor och 30 öre, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om prövning angående skälig ersättning till Vitsaniemi byamän av allmänna medel för deras egna rättegångskostnader i målet,

dels den i anledning av propositionen väckta motionen II: 1053 av fru *Marklund* och herr *Lorentzon* vari hemställts att riksdagen måtte besluta att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 under nionde huvudtiteln till Bidrag för bestridande av rättegångskostnader i visst mål anvisa ett anslag av 405 725 kr.

Utskottet. Genom den i propositionen omnämnda rättegången mellan kronan och byamännen i Vitsaniemi, vilken pågått i 18 år, har fastslagits att kronan har rätten till fiske efter lax och laxöring i den del av Torne älv som tillhör Vitsaniemi bys skifteslag. Detta torde såsom justitiekanslern i remissyttrande uttalat innebära att frågan om laxfiskerätten i hela Torne älv fått sin lösning. Rättegången har dragit stora kostnader vilka enligt högsta domstolens utslag helt skall betalas av byamännen. Dessa har i skrivelse till Kungl. Maj:t begärt att statens fordran för rättegångskostnader om 88 052: 30

kr. i sin helhet skall efterskänkas och att deras egna kostnader i målet till fullo skall betalas av statsmedel. Sisinämnda kostnader uppgår enligt vad som framgår av propositionen till 405 725 kr.

Enligt propositionen avser departementschefen att på anförda skäl föreslå Kungl. Maj:t att efterge statens förenämnda fordran.

I frågan om att bevilja statsbidrag till byamännens egna rättegångskostnader har såsom redovisats i propositionen uttalats betänkligheter av bl. a. riksrevisionsverket. Ett sådant beslut har befarats få prejudicerande betydelse. Å andra sidan har i remissyttranden av justitiekanslern och länsstyrelsen i Norrbottens län anförts flera skäl för att i detta fall visst bidrag beviljas. Sålunda har bl. a. framhållits värdet för staten att få de fiskerättsliga förhållandena i Torne älv klarlagda. Det uppges vidare att byamännen sannolikt hade kunnat föra processen huvudsakligen på det allmännas bekostnad, om inte möjligheten till fri rättegång lämnats outnyttjad på grund av en i och för sig ursäktlig felbedömning av en rättsfråga. Även om bidragsfrågan givetvis bör bedömas restriktivt, talar enligt utskottets mening de i ärendet redovisade omständigheterna för att byamännens begäran delvis bör bifallas.

Vid fastställande av bidragsbeloppets storlek bör beaktas att byamännen vid rättegången enligt vad som framkommit vid utskottsbehandlingen endast yrkat ersättning med ca 350 000 kr. I sammanhanget har justitiekanslern upplyst att Vitsaniemi byamän år 1962 erhållit 800 000 kr. i köpeskillning för försåld fallhöjd och 100 000 kr. som ersättning för skada på fiske. Förstnämnda belopp har fördelats mellan byamännen efter andelstal medan ersättningen på 100 000 kr. reserverats för att betala förevarande rättegångskostnader. Vid bedömande av byamännens betalningsmöjligheter bör enligt justitiekanslern ersättningen på 100 000 kr. beaktas i första hand, medan köpeskillingen inte bör tillmätas alltför stor betydelse. I ärendet har även upplysts att byamännens kvarstående skuld för rättegångskostnaderna uppgår till ca 140 000 kr. Utskottet finner mot bakgrunden av det anförda Kungl. Maj:ts förslag om ett bidrag av 140 000 kr. vara väl avvägt och biträder därför förslaget. Detta innebär att utskottet avstyrker yrkandet i motionen II: 1053 om ett högre bidrag. Under förutsättning att riksdagen biträder utskottets förslag i förevarande ärende torde syftet med de vid riksdagens början väckta motionerna I: 10 och II: 12 ha tillgodosetts och får dessa därmed anses besvarade.

Åberopande det anförda och då utskottet ej har något att erinra mot vad departementschefen i övrigt anført hemställer utskottet

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen II: 1053 på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 under nionde huvudtiteln till *Bidrag för*

bestridande av rättegångskostnad i visst mål anvisar ett anslag av 140 000 kr.,

2. anser motionerna I: 10 och II: 12 besvarade med vad utskottet i det föregående anfört.

Stockholm den 18 april 1968

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Hedström (s), Carl Eskilsson (h), Skårman (fp), Magnusson (s), Augustsson (s), Lundberg (h), Karl-Erik Eriksson (fp), Wanhainen (s) och Harald Pettersson (cp);

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Lindström (s), fru Lindskog (s), herrar Antby (fp), Johanson i Västervik (s), Nilsson i Lönsboda (fp), Jonasson (cp), Lundmark (s), fru Sundberg (h) och herr Johansson i Simrishamn (s).